

Skötselplan för naturreservatet Hälla ädellövskog

SKÖTSELPLAN FÖR GRYS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2009. Planförfattare har varit Annika Forsslund.

Innehåll

A. ALLMÄN BESKRIVNING	3
1. Administrativa data om naturreseptatet	3
2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut	4
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden	4
3.1 Naturbeskrivning	4
3.2 Historisk och nuvarande markanvändning	5
3.3 Områdets bevarandevärden	6
3.4 Källuppgifter.....	9
B. PLANDEL	11
1 Syfte med naturreseptatet	11
2 Disposition och skötsel av mark.....	11
2.1 Skötselområden	11
2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	19
2.3 Jakt	19
2.4 Utmärkning av resevatets gräns	19
3. Tillsyn.....	19
4. Dokumentation och uppföljning.....	19
4.1. Inventeringar	19
4.2. Uppföljning	19
5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	20
5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	20

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data om naturreseptatet

Reseptatets

benämning: Hälla ädellövsfog

NVR nr: 2033089

Beslutsdatum: 2012-12-06

Län: Östergötland

Kommun: Motala kommun

Areal: 21,9 ha

Land: 21,9 ha

Produktiv skog 21,8 ha

Naturtyper:

(Natura 2000 habitat)

9190 Näringsfattig ekskog 5,2 ha

9020 Nordlig ädellövsfog 8,2 ha

9080 Lövsumpskog 3,5 ha

**Prioriterade
bevarandevärden**

Naturtyper Ädellövsfog, triviallövsfog, lövsumpskog

Arter/grupper Fåglar, skalbaggar, övriga evertebrater,
kärleväxtflora, mossor, lavar, svampar

Strukturer/funktioner Kalkrik mark i sydostsluttning. Värme och
ljus på tunt jordlager. Hävdpräglad skog
med ek och hassel. Naturskogsartat med
interndynamik, skiktning och död ved,
fuktigt klimat och källpåverkan, gamla träd
och död ved.

Kulturmiljöer Kulturlämningar/Fornlämningar

Friluftsliv Högt värde särskilt under vår-
blomningen.

Fastighet/markägare: Godefårds-Hälla 2:19, Motala Kommun
(Naturvårdsverket)

Förvaltare: Länsstyrelsen Östergötland

Lägesbeskrivning: Ca 1 km nordväst om Godegård kyrka,
Motala kommun.

Vägbeskrivning: Ca 1,3 km söder om Godegårdskorset,
från Godegårdsvägen väg nr 1092, ta av
mot väster mitt emot Godegård's Festplats
/IP.

2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

(se reservatsbeslut; syftet beskrivs även i denna skötselplans plandel under B1)

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

Översiktskarta. ©Länsstyrelsen © Lantmäteriet

3.1 Naturbeskrivning

Hälla ädellövsog är knappt 22 ha stort och ligger ca 1 km nordväst om Godegård kyrka i Motala kommun. Området sluttar åt sydost och är källpåverkat i norra delen samt i de lägst belägna partierna. Området är bevuxet med ädellövsog som uppkommit efter att hävden upphört. Trädskiktet består av äldre ekar, björkar och några lindar, rester från slåttertiden, samt en yngre generation av ek, asp, klibbal och ask. Under trädskiktet växer rikligt med hassel, eller ask och hägg i kärrmiljöerna. Markfloran utgörs främst av vårblommor som liljekonvalj, vitsippa, blåsippa och vårärt. I de källpåverkade partierna växer älggräs, brudborste, skärmstarr och gullpudra samt nattviol. På träden växer en rik epifytflora. Bland lavarna finns rostfläck, lönnlav och en förekomst av rödbrun blekspik. Av mossorna kan trubbfjädermossa, guldlockmossa och fällmossa nämnas. Mindre flugsnappare häckar i området. Död ved förekommer i mindre mängd i hela området. En större källa utnyttjas som vattentäkt av Godhults gård och ett par stigar eller gamla bruksvägar genomkorsar skogen.

3.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Häradskartan från 1870-talet. ©Länsstyrelsen © Lantmäteriet

Området har fram tills nyligen nyttjats för skogsbruk och jakt. Stora delar har dock klassats som nyckelbiotop och har därför inte brukats av den tidigare markägaren Sveaskog på senare tid. På häradskartan är området och dess närmaste omgivning löväng. Några stora gamla ekstubbar och partier med slät, frisk mark med odlingsrösen vittnar om att delar av området åtminstone har använts för slätter. De forna jättekarna kan ha huggits i slutet av 1800-talet då eken inte längre tillhörde kronan och jordägare fick fri dispositionsrätt över ekarna. De gamla jättekarna kan även ha huggits för att effektivisera skogsbruket på platsen. På häradskartan leder en stig in till mitten av området från soldattorpet Myrtomta, nordväst om området, medan marken ser ut att tillhöra gården Krassabäck vid denna tid. Intill reservatsgränsen i nordväst finns lämningar efter ett sentida torpställe kallat Älmeshult. Reservatet har även betats och de sista djuren lämnade området under 1960-talet. I den norra delen av reservatet är källpåverkan stor och här finns en större källa som utnyttjas som vattentäkt av Godhults gård. Här finns även några kulturhistoriska stensatta lämningar enligt fornlämningsregistret.

3.3 Områdets bevarandevärden

3.3.1 Biologiska bevarandevärden

Skinnsvamp på krattk

Mulmbildning och hålgherter, här en ask.

Minne från senaste betesdriften

klen, långt nedbruten triviallövved.

Ädellövskog och triviallövskog med ädellövinslag är båda prioriterade skogsnaturtyper enligt den nationella strategin för skydd av skog. Båda typerna finns i Hälla ädellövskog men området karakteriseras av den stora mängden ädellöv och inslaget av hassel. Området ligger utanför de stora värdefulla lövskogstrakterna som finns i Östergötland, men i näromgivningen finns än i dag ett levande odlingslandskap och vattenmiljöer med många lövrika randmiljöer som kan förstärka och förstärkas av värdena i reservatet.

Området har troligen en lång trädkontinuitet av ädla lövträd och hassel, med tanke på tidigare hävd som bland annat löväng. Kontinuiteten av ekjättar har dock brutits någon gång under 1800-talet. Några grövre, vidkroniga träd av framförallt ek men även ask, lind, alm och björk, växer i ett bälte utmed en och samma höjdkurva i sluttingen. Många av dessa har hålgherter med mulmbildning som är en viktig miljö för många en viss typ av insekter. De hävdpräglade träden behöver störning för att behålla sina värden och för att nya ska utvecklas men i detta område har successionen gått så långt att återintroduktion av bete eller dyl inte prioriteras. Försiktiga livsuppehållande åtgärder kan dock vara viktiga för de grova träden och deras följarter.

Överlag är skogen mer eller mindre sluten och flerskiktad. Den höga krontäckningsgraden gynnar bla mindre flugsappare som tidvis häckar i området. Flerskiktad skog är värdefull för fågelfaunan. Dels genom det rovdjursskydd som flerskiktade bestånden innebär dels genom mängden insekter och larver som lever i lövverket och som utgör en viktig födoresurs. Skiktningen och trädslagsblandningen bidrar även till en variation av häckmiljöer. Mindre hackspett nyttjar olika trädslag olika år beroende på hur födotillgången varierar mellan trädslag och år. De bästa reviren utgörs därför av en mosaik av olika lövträd, främst lind, björk, al och ek. Den goda tillgången på hassel och hasselnötter i området utnyttjas nötkråka. **Nötkråkan** som är rödlistad, transporterar ut nötter från hasselbestånden och gömmer sedan nöterna i mörka skogspartier, under undertryckta granar, eller i täta granbestånd. Gömmorna används sedan under vintern och som huvudföda till ungarna i boet. Nötkråkan använder även lövbiotoper

Naturreseptatet Hälla ädellövskog

under vår och sommar vid födosök efter insekter och snäckor /sniglar. Själva häckningen sker dock i barrskog, inom ett avstånd på 5-6 km från den viktiga födokällan, helst i någon klen gran invid en solig glänta. Interndynamiken som innebär att träd konkurrerar, åldras och dör (kallat självgallring) skapar kontinuerligt tillgång på träd med håligheter och murken, mjuk lövved i vilken även småfåglar kan hacka ut sina bohål. Förutom de två rödlistade fågelarterna mindre flugsnappare och mindre hackspett, kan man om våren höra en rik fågelsång av bland annat; taltrast, rödvingetrast, koltrast, björktrast, lövsångare, grönsångare, ärtsångare, svarthätta, större hackspett, stare, svartvit flugsnappare, grå flugsnappare, bofink, grönfink, steglits, stenknäck, nötveck, rödhake och jårdsmyg.

Om våren när ljuset ännu når ner till marken är den översållad av vitsippor, blåsippor och liljekonvaljer. Den något ovanligare gulsippan växer även här. I Hälla ädellövskog kan man även hålla utkik efter svavelsippa. Eftersom gulsippan och vitsippan är nära släkt kan de hybridisera med varandra när de växer tillsammans. Hybriden kallas då för svavelsippa och har en blekt gul blomma. Här och var växer även vårärt. I områdets källpåverkade delar förekommer även gullpudra och längre fram skärmstarr, brudborste och nattviol samt ett parti med kalkålskande skavfråken. Även stinksyska, ormbär, underviol, tibast och trolldruva växer i den mullrika jorden.

I den sydvästra, höglänta delen är jordlagren tunna och bevuxna med ljus, lågvuxen krattekskog. Träden har tidigare stått mer utspritt vilket syns på de gamla knotiga ekarna. I dag har den uppväxande generationen av ek börjat självgallra och en mängd olika skinnsvampar, tickor och gröppor växer på de klena, döende ekarna. Trots denna igenväxning ger krattekskogen fortfarande ett ljus intryck med en rik vårflora på marken. En intressant lavflora, finns framför allt på de äldsta ekarna. Här växer exempelvis rödbrun blekspik, gullpudrad spiklav och rostfläck. Insektsfaunan är inte undersökt men skulle kunna vara intressant i den höglänta och varma skogen som är rik på död ved.

På olika platser i sluttningen pressas vatten fram och gör marken källpåverkad. Det gäller särskilt de låglänta delarna utmed vägen och i norra delen av området där det växer ask-klubbaskskog som kontinuerligt översilas med markvatten. Här har träden till viss del börjat utveckla socklar vid trädbaserna. I buskskiktet växer hägg och på marken karakteristiska arter som brudborste, gullpudra och nattviol mfl. I ett parti med finsedimentär jord bildas kvillrande småbäckar om våren som sedan torkar ut. I reservatets nordöstra hörn blev trycket från grundvattnet så stort under istiden att en slukränna bildades. Genom områdets många källflöden, slutna krontak och att sluttningen är vänd mot öster, bevaras tillgången på fukt i mark och ved vilket är viktigt för exempelvis vissa ved- och marksvampar, mossor och lavar. På slätbarkiga träd förekommer skriftlav och bokvårtlav i riklig omfattning, på uppfläkt bark förekommer gulnål. På många trädbaser och småblock växer fällmossa och trubbfjädermossa tillsammans med fjällig filtlav. Lite högre upp kan fjädermossa, guldlockmossa och ekorrsvansmossa växa.

I de låglänta delarna är skogen naturskogsartad. Här växer förutom ädellöv även asp och björk och det förekommer mer död ved än i övriga delar framförallt genom att den är grövre och att överåldriga björkar nu dör av. Stora fnösktickor som kan vara värdar för en rad insekter, växer på de gamla björkarna. På hassel förekommer hasselticka och kantarellmussling. Tack vare mängden gamla träd och förmodad trädkontinuitet samt variationen i trädslagsblandning, tillsammans med kalkinlaget i marken torde marksvampfloran vara intressant. Scharlakansvaxskivling som ibland finns på rikare mulljordar i ädellövskog är funnen i området. Här växer även violspindling och

Naturreseptatet Hälla ädellövskog

aspspindling som båda bildar mykorrhiza med asp. Dessa arter är känsliga för förhöjda näringsnivåer i mark vilket kan bli resultatet vid röjning eller liknande åtgärder.

Samantaget är områdets interna dynamik den viktigaste processen för naturvärdena i området. På så vis kan skiktningen bestå och utvecklas i de delar där buskskikt saknas och/eller likåldriga trädbestånd växer. Luckor skapas kontinuerligt när större träd dör och faller till marken, tillskottet på död ved sker kontinuerligt, genom åldrande samt genom ljus- och rotkonkurrens. Områdets relativt orörda hydrologiska förhållanden är även en viktig faktor för områdets naturtyper och naturvärden. De hävdpräglade, vidkroniga träden kan dock vara i behov av åtgärder som motverkar konkurrensen från andra träd och föryngring av gran i området kan bli ett hot på sikt om de inte hålls efter.

Artlista

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Status	Förekomst
Fåglar			
mindre flugsnappare	<i>Ficedula parva</i>	NT	Sporadiskt häckande
mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT	allmän
nötkråka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	NT	tidvis
stenknäck	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	K	allmän
Kärlväxter			
blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	S	Allmän
gullpudra	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	S	En lokal
gulsippa	<i>Anemone ranunculoides</i>	K	
nattviol	<i>Platanthera bifolia</i>	S	Mindre allmän
ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>	S	Mindre allmän
skogsnycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i>	S	Mindre allmän
skärmstarr	<i>Carex remota</i>	S	En lokal
trolldruva	<i>Actea spicata</i>	S	Enstaka
underviol	<i>Viola mirabilis</i>	S	Allmän
vårärt	<i>Lathyrus vernus</i>	S	Allmän
Lavar			
bokvärtlav	<i>Pyrenula nitida</i>	NT	Allmän
dvärgtufs	<i>Leptogium teretiusculum</i>	S	Enstaka ek
fjällig filtlav	<i>Peltigera praetextata</i>	S	Allmän
gulnål	<i>Chaenotheca brachypoda</i>	S	Ett fynd
guldpuddrad spiklav	<i>Calisium adpersum</i>	S	Två ekar
klotterlav	<i>Opegrapha varia</i>	S	Allmän
lönnlav	<i>Bacidia rubella</i>	S	Allmän
rostfläck	<i>Arthonia vinosa</i>	S	mindre allmän
rödbrun blekspik	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT	En ek
snöbollslav	<i>Pertusaria haemisphaerica</i>	S	En asp
Mossor			
ekorrsvansmossa	<i>Leucodon sciuroides</i>	S	Allmän
fjädermossa	<i>Necera complanata</i>	S	Mindre allmän
fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	S	Allmän
guldlockmossa	<i>Homalothecium sericeum</i>	S	Allmän
trubbfjädermossa	<i>Homalia trichomanoides</i>	S	Allmän
Svampar			
aspspindling	<i>Cortinarius lucorum</i>	K	
charlakansvaxskivling	<i>Hygrocybe punicea</i>	NT	En lokal
hasselticka	<i>Dichomitus campestris</i>	S	Mindre allmän

Naturreseptatet Hälla ädellövskog

kantarellmussling	<i>Plicatura crispa</i>	S	
svavelticka	<i>Laetiporus sulphureus</i>	S	En ekstubbe
violspindling	<i>Cortinarius violaceus</i>	NT	En lokal
gröppor obestämda			Allmänna
skinnsvampar obestämda			Allmänna

ArtDatabanken, rödlistade arter sedan 2010:		Skogsstyrelsen metodik för nyckelbiotopsinventering	
CR	Akut hotad	S	Signalart
EN	Starkt hotad	karaktärsart för naturtypen, allmän bedömning	
VU	Sårbar	K	Karaktärsart
NT	Missgynnad	Ingår i det europeiska nätverket Natura 2000,	
		N2000	Fågeldirektivet / Art- & habitatdirektivet

3.3.2 Geologiska bevarandevärden

Området ligger i en ostsluttning strax över högsta kustlinjen, 136,5 m över havet, och reser sig 40 m i de högsta delarna (175 -135 m över havet). Reservatet har få blottade hållar men tolkningen är att berggrunden huvudsakligen utgörs av deformerade, porfyriska, vulkaniska bergarter. Berget är till största delen överlagrat av kalkrik, småblockig morän. Isräfflor något norr om reservatet beskriver en isrörelseriktning från norr till söder. Kalkinnehållet i moränens kulle därför kunna härröra från kalkberggrunden vid Höksjön ca 1,5 km norr om naturreseptatet. I reservatets nordligaste del finns dock avsättningar av mo och mjåla. En liten isälvsrånna berör det nordvästra hörnet av området. I dag finns ett par upprinnor eller källor som bildar ett nät av små meandrande rännilar i de annars slåta finsedimenten. Dess källor uppkommer i lägen där moräntäcket är tunt så att grundvatten kan pressas fram.

3.3.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Det finns två fornlämningsliknande lämningar, registrerade i den nordöstra delen av området. Benämns i FMIS Godegård 46:1 och Godegård 46:2. Det rör sig om två runda, lätt övertorvade, stensättningsliknande lämningar (gravar). De är ca 4 m i diameter och 0,2 m höga. Lämningarna kan mycket väl röra sig om gravar vilket dock inte kunnat beläggas på grund av skador i historisk tid. Strax utanför reservatet, i nordväst, finns en bebyggelselämningen efter Älmeshult, som är belagt från slutet av 1500-talet och karterat från 1638 i jordeboken. Spår efter denna gårdsbildning borde även kunna upptäckas inom reservatet, trots att Älmeshults gamla tomt ligger omedelbart utanför själva reservatet.

Ytterligare kulturhistoriska lämningar eller fornlämningar finns med stor sannolikhet i området. Fasta fornlämningar skyddas av kulturminneslagen (KML).

3.3.4 Intressen för friluftslivet

Området är mycket vackert med omväxlande lövskogstyper som bjuder på ymnig vårblooming, porlande källflöden och rik fågelsång i försommartid. Här får besökaren uppleva olika lövskogstyper i sluttningen, från lågvuxen krattekskog, skir björkskog, översilat askkärr till frodvuxen lövskogslund. Det är lätt att komma till området då det ligger alldeles intill Godegårdsvägen, väg nr 1092 ca 1 km söder om Godegårds samhälle. Områdets ringa storlek gör det även lättöverskådligt och kan kanske locka till en promenad och en fikapaus. Kanske kan läget mitt emot Godegårdsfestplats med bland annat fotbollsplaner och årliga evenemang, bidra till att öka kännedomen om området.

3.4 Källuppgifter

Natur och Kulturmiljöer i Östergötland, N96 Hälla (klass III), Länsstyrelsen i Östergötland 1983. Naturvårdsprogram Motala kommun 2001, 148 Lövskog vid Hälla (klass 3)

Naturreseptatet Hälla ädellövsfog

SGU, 1989. Berggrundskartan & Strukturgeologiska kartan, SV Finspång.

Artdatabanken, 2011. Artprotalen.

Sveaskog AB, 2003. Beståndsdata.

Riksantikvarieämbetet, 2012. Fornminnesregister (FMIS) Godegård 46:1 och Godegård, 46:2D27-85:d3:243.

B. PLANDEL

1 Syfte med naturreservatet

Syftet med Hälla ädellövsfogs naturreservat är att vårda och bevara värdefull lövsfog rik på ädellöv. Full skiktning, buskar och död ved som tillhör natursfogen men även inslaget av grova träd som minner om traditionella hävdformer som slätter och bete samt källpåverkan är viktiga strukturer i sfogen. Karakteristiska arter för biotoperna i allmänhet och hotade, sällsynta samt hänsynskrävande arter i synnerhet, ska fortleva i gynnsamt tillstånd för att bevara den biologiska mångfalden. Ett övergripande syfte är även att tillgodose friluftslivets behov av områden för naturupplevelser.

Syftet ska nås genom att naturreservatet undantas från skogsbruk. Åtgärder för att behålla lövdominansen och grova lövträd kan bli aktuella genom att efterlikna naturliga störningar eller traditionella hävdformer utan att ved lämnar området. Därmed tryggas så långt som möjligt habitat och substrat för de hotade, sällsynta och hänsynskrävande arterna och därigenom möjligheten för deras fortlevnad. Friluftslivets besöksmöjligheter ska underlättas och information om området ska tillhandahållas.

2 Disposition och skötsel av mark

Se under respektive skötselområde.

Naturreseptatet ska i huvudsak skötas med försiktiga åtgärder med syftet att bevara områdets särpräglade natur med dess flora och fauna. Fornlämningar och/eller kulturhistoriska lämningar i reservatet ska skötas på ett sådant sätt att lämningen bevaras utan att naturvärden skadas.

I den händelse okända fornlämningar eller kulturlämningar påträffas ska skydd och hänsyn till dessa tillgodoses.

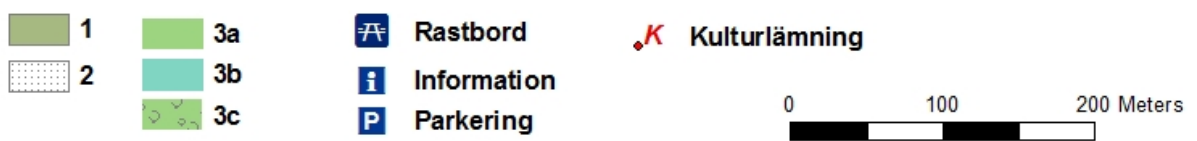
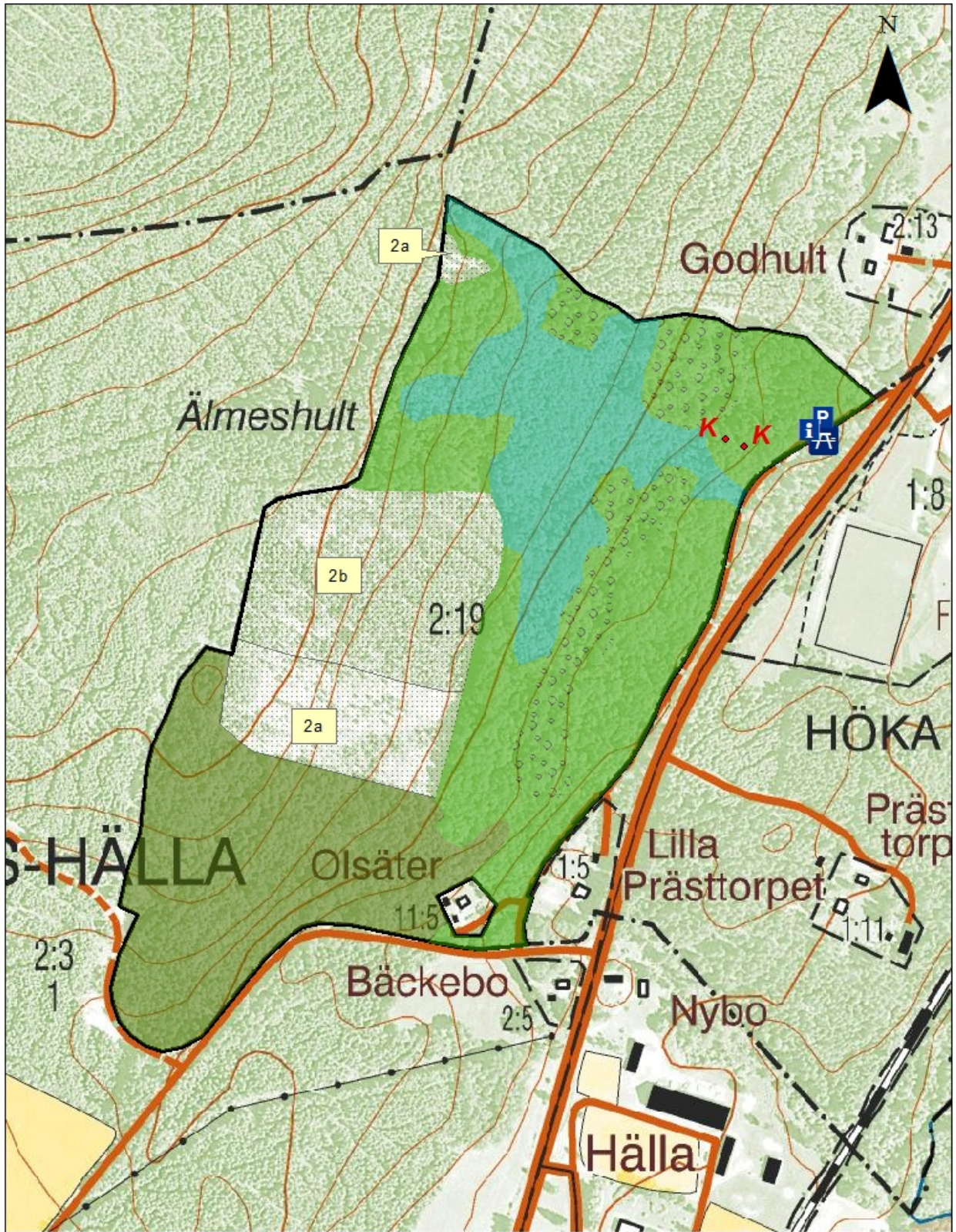
2.1 Skötselområden

Reservatet är indelat i 5 skötselområden;

- 1) natursfogsartad kratteksfog med inget eller litet skötselbehov;
- 2) lövfungsfog -lövsuccessionssfog med måttligt skötselbehov;
- 3 a-b) lövnatursfog och ask-alkärr med inget eller litet skötselbehov;
- 3 c) lövnatursfog med riktade skötselinstanser för många hävdpräglade träd
- 4) övrig kulturhistorisk lämning med måttligt skötselbehov;
- 5) parkering, information, fikaplats och vandringsled med kontinuerligt underhållsbehov.

I den händelse okända fornlämningar eller kulturlämningar påträffas ska skydd och hänsyn till dessa tillgodoses.

Naturreseptatet Hälla ädellövsog

2.1.1. Skötselområde 1, naturskogsartad kratekskog

Granplantering utanför reservatet i bakgrunden

Fältskikt av blåbärstyp

Inslag av äldre hävdpräglade ekar

Areal: 5,2 ha

Naturtyp enligt Natura 2000:

9190 Näringsfattig ekskog gynnsamt tillstånd

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av fullskiktad ekskog med inslag av hassel, björk och enstaka granar. På den steniga marken växer blåbärsris, vitsippor och liljekonvaljer. I de höglänta delarna är skogen ljus och lågvuxen med en stor mängd knotiga, senvuxna träd. Beståndsåldern ligger på 130 år men inslag av äldre ekar som vuxit upp under öppnare förhållanden förekommer spritt i området. På de äldsta trädindividerna förekommer den rikaste lavfloran med dvärgtufs, guldspind, klotterlav, lönnlav, rödbrun blekspik och rostfläck. Det finns gott om stående klen död ved och döende småträd i hela skötselområdet p g a kontinuerlig självgallring. De klena trädens sänkta vitalitet försvagas ytterligare av olika rötsvampar som skapar mjuk lövved vilket i sin tur ger goda förutsättningar för bland annat olika successioner av vedsvampsflora, vedlevande insektsfauna och vedsvampskonsumerande insektsfauna. Den mjuka veden är även värdefull för födosökande och hålhäckande småfåglar som mindre hackspett och talltita. Några gamla lavövervuxna vedhögar har lämnats kvar sedan den senaste gallringen.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Målnaturtyp: 9190 Näringsfattig ekskog

Skötselområdet med naturtypen 9190 Näringsfattig ekskog har uppnått gynnsamt tillstånd då skogen är lövdominerad med framför allt ek som karaktärsart. Endast ett inslag av enstaka granar och tallar förekommer. Samtidigt ska det finnas gott om gamla, senvuxna träd och död ved, både klen och grov, stående och liggande. Interndynamik (inklusive rot- och ljuskonkurrens, punktvisa störningar av vind, snöbrott och insektsangrepp) bedöms ha störst inverkan på naturvärdena i skötselområdet, d v s trädens åldrande och kontinuerlig produktion av död ved samt föryngring

av lövträd. Även markens beskaffenhet, mager och med kalkinslag, bidrar till det rika lövinslaget och dess senvuxenhet samt ljustillgång. Beteshävd och brand har en underordnad betydelse inom skötselområdet i nutid trots att värdefulla träd som präglats av beteshävd förekommer. Inväxning av ung gran är negativt i skötselområdet. Exempel på arter som kan gynnas är mindre flugsnappare, talltita, mindre hackspett, stenknäck, epifytisk lavflora och vedsvampflora.

Åtgärder

- Granetableringen hålls efter. Graninslaget över 5% av grundytan röjs kontinuerligt och lämnas på platsen. Finns behov kan granarna dras ihop i högar.
- Finns tydliga tecken på att de äldsta ekarnas vitalitet försämras kraftigt genom konkurrens från den uppväxande ekgenerationen, kan friställning av gammelekarna bli aktuellt. Redan döende och döda kringväxande träd ska dock stå kvar. Allt virke från huggna, ringbarkade eller toppkapade konkurrensträd ska lämnas kvar i området. Ris och klenvirke kan dras ihop i högar för att öka framkomligheten och för att minska beskuggningen av markfloran.

2.1.2. Skötselområde 2, lövungskog -lövsuccesionsskog,

Mycket tätt bestånd...

Skötselområde 2 till vänster om fd brukningsvägen.

Areal: 4,9 ha

Naturtyp enligt Natura 2000:

uppnår ej habitatstatus

Beskrivning

Skötselområdet utgörs dels av hyggesvegetation med inslag av ek och hassel, dels av ung björkskog. Under skogsbrukseran var skötselområdet planterat med gran och stora fåror plöjdes upp i marken parallellt med höjdkurvorna. Marken är frisk och nu bevuxen med gräs, älggräs, hallon, rallaros m fl. Några få odlingsrösen förekommer.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Målnaturtyp: 9010 Västlig taiga -trivialövskog som övergår i 9190 Näringsfattig ekskog och eller 9020 Nordlig ädellövskog

Skötselområdet har uppnått gynnsamt tillstånd då skogen är lövdominerad. Endast ett inslag av enstaka granar och tallar förekommer. Samtidigt ska det finnas gott om gamla, träd och död ved i olika former. Interndynamik (inklusive rot- och ljuskonkurrens, punktvisa störningar av vind, snöbrott och insektsangrepp) bedöms ha störst inverkan på naturvärdena i skötselområdet, d v s trädens åldrande och kontinuerlig produktion av död ved samt förnygring av lövträd. Även markens beskaffenhet, relativt mager och med kalkinslag, bidrar till det rika lövinslaget. Beteshävd och brand har en underordnad betydelse inom skötselområdet i nutid trots att skogen kan komma att likna ett lövbrännelikt stadium under en period. Inväxning av ung gran är negativt i skötselområdet. Exempel på arter som kan gynnas är mindre hackspett.

Åtgärder

- Granetableringen hålls efter. Unggran röjs kontinuerligt och lämnas på platsen. Finns behov kan granarna dras ihop i högar.
- Då trädskiktet vuxit till och tätnat kan det glesas ut kring hasselbuskar och eventuella ekar. Lövved lämnas på plats.
- Underhållsröjning av gran, på lång sikt.

2.1.3. Skötselområde 3, lövnaturskog och ask-alkärr

Areal: 9,5 ha

Naturtyp enligt Natura 2000:

9080 Lövsumpskog, gynnsamt till ej gynnsamt tillstånd.

9020 Nordlig ädellövsfog gynnsamt till ej gynnsamt tillstånd.

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av flerskiktad lövblandskog på frisk mark samt lövsumpskog på finsediment. Skogen har uppkommit efter att hävden upphört med de sista betesdjuren på 1960-talet. Marken är delvis röjd på sten som lagts i odlingsrösen vilket tyder på att området använts för slätter. Trädskiktet består av äldre ekar, björkar och några almar och lindar som finns kvar sedan slätter- och beteshävden. Frekvensen av hävdpräglade träd är störst i de lägre delarna av slutningen vilket har brutits ut till ett eget skötselområde nr 3c. I skötselområdets (nr3a) sydligaste del ökar naturskogskaraktären med flerskiktning och död ved. I de yngre trädgenerationerna finns ek, asp, björk, klippal och ask. Under trädskiktet växer rikligt med hassel eller ask och hägg i kärrmiljöerna. Markfloran utgörs främst av vårblommor som liljekonvalj, vitsippa, blåsippa och vårärt. I de källpåverkade partierna som ofta är översilade växer älggräs, brudborste, skärmstarr och gullpudra samt nattviol samt ett parti med skavfräken. I källmiljön, i reservatets nordvästra hörn, finns en tydlig slukränna. Hallon och brännässlor förekommer i delar som röjts på ung gran. På träden växer bland annat bokvårtlav, rostfläck, trubbfjädermossa och fällmossa. Död ved förekommer i måttlig omfattning. På hassel växer hasselticka och skriftlav, den sistnämnda är även vanlig på ask. På död ved växer gulnål. På marken finns scharlakanvaxskivling, aspspindling och violspindling, de två sistnämnda bildar mykorrhiza med asp.

Skötselområdet sträcker sig från mark med finsediment i norr till normalblockig moränmark i söder. Spridd död ved finns främst i form av lågor. I den nora delen där skogen är tvåsiktad finns en del riktigt grova och långa lågor som ger en stor

mängd död ved fördelat på fåtaliga lågor medan klen död ved förekommer genom ett större antal träd. Utmed sluttningen finns strandvallar och i de branta partierna klängande lind.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Målnaturtyp:

9080 Lövsumpskog

9020 Nordlig ädellövsfog

Skötselområdet har uppnått gynnsamt tillstånd då skogen är lövdominerad och flerskiktad med ett stort inslag av ädla lövträd och endast enstaka granar förekommer. Samtidigt ska det finnas gott om gamla, snenvuxna träd och död ved, både klen och grov, stående och liggande. Ostörd hydrologi i kombination med interndynamik (inklusive rot- och ljuskonkurrens, punktvisa störningar av vind, snöbrott och insektsangrepp) bedöms ha störst inverkan på naturvärdena i skötselområdet, d v s trädens åldrande och kontinuerlig produktion av död ved samt förnygring av lövträd. Även markens beskaffenhet, med översilning, källpåverkan och inslag av finsedimentära jordar samt kalkpåverkan, ger god tillgång på fukt och näring vilket bidrar till det rika lövinslaget. Beteshävd och brand har en underordnad betydelse inom skötselområdet i nutid trots att värdefulla träd som präglats av beteshävd förekommer. Inväxning av ung gran är negativt i skötselområdet. Exempel på arter som kan gynnas är mindre flugsnappare, talltita, minder hackspett, lavflora, vedsvampar och marksvampar.

Åtgärder

- Granetableringen hålls efter. Graninslaget över 5% av grundytan röjs kontinuerligt och lämnas på platsen. Finns behov kan granarna dras ihop i högar.
- Finns tydliga tecken på att vitaliteten hos gamla grova ädelövträd försämras kraftigt genom konkurrens från den uppväxande lövträdsgenerationen, kan försiktig friställning av gammalträden bli aktuellt. Allt virke från huggna, ringbarkade eller toppkapade konkurrensträd lämnas kvar i området. Ris och klenvirke kan dras ihop i högar för att öka framkomligheten och för att minska beskuggningen av vårfloran på marken.

2.1.1. Skötselområde 3c, lövnaturskog med riktade skötselinstanser för många hävdpräglade träd

Areal: 2,2 ha

Beskrivning

Frekvensen av hävdpräglade träd är som störst i detta skötselområde. I övrigt är områdesbeskrivningen densamma som för skötselområde 3. Troligen var det denna del som betesdjuren lämnade sist på 1960 talet. Några grupper med vidvuxna granar och enstaka bokar står i skötselområdets nordligaste del. Boken förnygrar sig och det finns gott om bokplantor utmed fd brukningsvägen i norr.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Målnaturtyp:

9020 Nordlig ädellövsog, med inslag av hävdpräglade träd.

Samma som för skötselområde 3 med tillägget att grova, gamla, naturligt förekommande, vidkroniga lövträd samt de arter som är kopplade till dessa ska leva så länge som möjligt inom området.

Åtgärder

- Försiktig friställning av hävdpräglade träd (främst ek men även ask, alm och björk). D v s träd med lågt ansatt grenar och vidvuxet växtsätt. Allt virke från huggna, ringbarkade eller toppkapade konkurrensträd lämnas kvar i området.
- Ringbarkning eller annan kraftig åverkan av grov bok.
- Återkommande röjningar av bokplantor.
- Granetableringen hålls efter. Graninslaget över 5% av grundytan röjs kontinuerligt och lämnas i högar eller på platsen.

2.1.1. Skötselområde 4, övrig kulturhistorisk lämning

Gamla stora röjningsrösen i områdets södra del.

Beskrivning

Två runda, lätt övertorvade, stensättningsliknande lämningar upptagna i fornlämnings registret. De är ca 4 m i diameter och 0,2 m höga. Fler lövbuskage växer i dag på lämningarna. Rösen är uppbyggda av svallpåverkad sten trots att de ligger över högsta kustlinjen. Ytterligare minst två markanta stenrösen finns i områdets södra del.

Bevarandemål

Synliggöra lämningar och förhindra omlagring av dessa genom vegetationsinväxt.

Åtgärder

- Håll de FMIS klassade lämningarna och stora rösen i områdets södra del, fria från vedartad vegetation. Röjningsrester lämnas i högar en bit från lämningarna.

2.1.1. Skötselområde 5, Parkering, information, fikabord och vandringsled

Plats för fikabord med utblick mot reservatet till höger i bilden.

Beskrivning

En parkering för ca 3-4 bilar planeras ungefär vid markeringen P på kartan över skötselområden. Vid parkeringen planeras även ett rastbord. En vandringsled genom reservatet kan även anläggas.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Besökare som kommer till Hälla ädellövsfog ska få relevant information om naturvärdena och reservatsföreskrifter. Det ska finnas möjlighet att parkera ett par bilar under den snöfria delen av året. Tillgängligheten och möjligheten till naturupplevelser och motion kan även öka genom att en stig och ett fikabord anläggs i området

Åtgärder

- Anläggning av parkeringsplats ska göras vid markeringen P på skötselkartan.
- En informationsskylt med beskrivning av naturreseptatet tillsammans med karta samt gällande föreskrifter tas fram. Informationsskyltarna placeras vid parkering och andra strategiska platser intill naturreseptatet.
- Vandringsleden ska utformas som en vandrings slinga som börjar och slutar vid parkeringsplatsen.
- Information om större eller ekologiskt viktiga skötselåtgärder, sätts upp på informationstavlor eller annan relevant plats då åtgärder är aktuella.
- Information om naturreseptatet ska finnas på Länsstyrelsens webbplats där även karta inför fältbesök kan laddas ned.

Löpande skötsel:

Underhåll av anläggningar. Regelbunden tillsyn vid behov, dock minst årligen.

2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet
Röjning av ung gran	Vid behov	Skötselområde 1, 2, 3	1
Röjning av vedartad vegetation	Vid behov	Skötselområde 5	1
Friställning av hävdpräglade träd	Vid behov	Skötselområde 4, 1	2
Främjande av ädellövträd	Vid behov	Skötselområde 2	2
Anlägga parikerinsplats	2013	Skötselområde 6	1
Anlägga fikabord	2013	Skötselområde 6	2
Anlägga stig	2013	Skötselområde 6	2

2.3 Jakt

Jakt, med undantag av fågeljakt, är tillåten inom hela reservatet. Vid jakt får jakthund användas. Älgdragare för fällt vilt får användas med stor försiktighet. Markskador pga körning ska undvikas.

2.4 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

3. Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Tillsyn av reservatet skall ombesörjas av Länsstyrelsen.

4. Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skyddade områden är nödvändigt för att effektivisera och förbättra naturvårdsarbetet i skyddade områden. Uppföljning i skyddade områden ska alltid vara kopplad till syftet med det skyddade området. Uppföljningen ska ligga till grund för revidering av skötselplanen.

4.1. Inventeringar

Inga särskilda inventeringar planeras i dagsläget inom reservatet.

4.2. Uppföljning

4.2.1. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen ska ske enligt en för reservatet beslutad uppföljningsplan som anger målindikatorer, tröskelvärden och metodik kopplade till bevarandemålen för olika naturtyper i denna skötselplan. Precisering ska ske i databasen Skötsel-DOS. Uppföljningsplanen ska hållas uppdaterad av Länsstyrelsen. Uppföljningsplanen ska ha sin utgångspunkt i den regionala uppföljningsplanen för Östergötland.

4.2.2 Dokumentation av skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreseptatet ska dokumenteras med foto och skriftligt före och efter genomförande. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden. Strukturella beståndsförändringar efter storskaliga störningar skall alltid följas upp.

5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansierare, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen. Eventuella intäkter från gagnvirke tillfaller staten.